

Отже, сучасний образ лицаря є дещо романтизованим та ідеалізованим, проте варто не забувати про історичну правду і дійсність. Лицар як воїн далеко не був ідеальною одиницею середньовічного соціуму. Він вбивав і грабував, відзначався жорстокістю, не міг похизуватися дійсно аристократичними манерами. Тим не менш це не забороняє європейцям в першу чергу виробляти позитивний образ лицаря у сучасній інтерпретації. Тут же постає зіткнення двох культур – Заходу і Сходу, бо хто як не східні народи відчували на собі усю «християнську добротність» закутих в залізні лати європейців. Звісно і сарацини були жорстокими, проте тут вже йде питання відповідності історії.

Лицарство без всякого перебільшення є феноменом Середньовіччя. Цей феномен виявився в повсякденності життя лицаря, в його військовій діяльності, в лицарській літературі тощо. В деякій мірі можна сказати, вироблявся лицарський менталітет, свідомість, що була проекцією того часу, з усіма позитивними і негативними тенденціями.

Список використаних джерел та літератури

1. Деломо Ж. Ужасы на Западе / Пер. С фр. Н. Епифанцевой. – М.: Голос, 1994. – 416 с.;
2. Кардини Ф. Истоки средневекового рыцарства: Пер. с ит. / Вступ. Ст. В. И. Уколовой. Общ ред. В. И. и Л. А. Котельниковой. – М.: Прогрес, 1987. – 384 с.;
3. Крижановська О. О. Історія середніх віків / О. О. Крижановська, О. П. Крижановський: навч. посіб. – К.: Либідь, 2004. – 368 с.;
4. Сушинський Б. Всесвітня історія лицарства / Б. Сушинський: мон. – К.: ЯВФ, 2004. – 640 с.;
5. Хейзинг Й. Осень Средневековья // Значение рыцарского идеала в войне и поэтике. – М.: Махаон, 1995.
6. Юнусов А. С. Восточное рыцарство (в сравнение с западным) // Вопросы истории. – 1986. – №10.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Гальченко С. І.

Романків А. М., Чистякова К. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ГОСПОДАРСЬКЕ ЖИТТЯ ТА ПОБУТ НАСЕЛЕННЯ МЕСОПОТАМІЇ: СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Месопотамія – історична область, що відзначалася власною специфікою, культурою, побутом та соціальним устроєм. Для дослідження культурних процесів цього стародавнього регіону важливо знати і відслідковувати вплив природних чинників на організацію суспільно-культурного і господарського життя тодішнього населення. Адже формування перших цивілізацій і держав були спричинені активним пошуком шляхів співіснування людей з природою.

Месопотамія була одним з найдавніших центрів землеробства на планеті. Тож не дивно, що основу економічного розвитку тогочасного Півдня Месопотамії становило саме землеробство. Основною зерновою культурою був ячмінь, з якого пекли коржі, варили пиво. Вирощували також пшеницю, просо, ряд городніх культур – горох, боби, гірчицю, лікарські трави [3, 138]. А на підвищеннях, куди не діставались паводкові води, закладали фінікові плантації. Для населення Месопотамії фінікова пальма була справжнім «деревом життя», бо з неї вироблялось близько 360 видів різноманітної продукції. Жителі Месопотамії споживали переважно вегетаріанські страви, які готували з бобів, чечевиці, пшона, ячменю, цибулі, огірків, кабачків тощо. Основним продуктом харчування були тонкі ячмінні коржі. З фруктів вавилонці ласували й гранатами, асирійці – яблуками, грушами, виноградом. М'ясні страви були доступні тільки заможним людям. Для маси населення м'ясо замінювала риба. До харчового раціону входили також молочні продукти (особливо сир і кисле молоко), солодкі страви, в які додавали мед, горіхи, рослинну олію та спеції. На свята пекли солодкий пиріг, начинений фініками, інжиром та горіхами. Важливу господарську роль відіграло й тваринництво.

Здавна розвивались в Південній Месопотамії ремесла, особливо будівельна справа, теслярство, суднобудування, гончарство, ткацтво. Убогість сировинної бази змушували населення виготовляти знаряддя праці та різні інструменти з глини [5, 139].

Одяг населення Месопотамії здебільшого виробляли з овечої вовни, рідше – з лляного полотна. Робочим одягом у чоловіків був короткий фартух, довга полотняна туніка з короткими рукавами (у жінок, які вдягалися так само як і чоловіки, вона сягала землі). В негоду поверх туніки накидали на плечі короткий вовняний плащ, який стягували широким поясом. В одязі знайшли відображення соціальної відмінності. Зокрема, особливе вбрання носили жерці та представники деяких професій [1, 49]. По-особливому вдягалися під час трауру й вагітності. Нижньої білизни не носили ні чоловіки ні жінки. Неодмінною деталлю костюма асирійського вельможі був меч при боці. Робочий люд у Вавилонії ходив босоніж, представники елітних прошарків узували сандалі, причому іноді на шкарпетки. Асирійці, які проживали в гористій місцевості, носили високі шкіряні чоботи із загнутими носками та шнурівкою. У Староавилонський період чоловіки носили круглу товсту шапочку з широкими загнутими полями чи ковпак. Заміжні жінки з кінця 1 тис. до н. е. з'являлися на людях в хустці й тонкому покривалі, яке опускалося з голови на плечі й спадало на всю фігуру. Покривало було ознакою вільної, добропорядної жінки, рабіням і наложницям ходити в ньому заборонялося під страхом смертної кари. І чоловіки, й жінки в Месопотамії любили носити прикраси, які вважалися чи не найпершою ознакою шляхетності. Жінки одягали на шию бронзовий чи срібний браслет, а то й важкий обруч, красувалися в яскравому намисті, носили сережки у формі звичайних кілець чи стилізованих виноградних грон. А чоловіки носили на пальцях рук персні. Навіть бідняки носили тонкі мідні браслети та просте яскраве намисто.

Населення Південної Месопотамії використовувало в житловому будівництві майже виключно глину та очерет. Будинки, палаци та храми зводили з глини-сирцю, а з випаленої цегли робили лише фундамент. Проте навіть цегла-сирець використовувалась у житловому будівництві тільки заможними господарями, бідняки ж задовольнялися очеретяними халупами, що тулилися на міських околицях чи взагалі за міськими стінами й сьак-так захищали мешканців від літньої спеки та зимового холоду. У Північній Месопотамії в будівництві використовувався також камінь. Міста в Месопотамії будували за чітким планом, вулиці в них перетиналися неодмінно під прямим кутом. За асирійським законодавством тим, хто порушував пряму лінію вулиці, загрожувала шибениця чи паля. Сміття жителі викидали прямо на вулицю, воно втоптувалося перехожими, внаслідок чого рівень вулиці поступово підвищувався, так що до входу в будинок доводилося робити невеликі східці [3, 28].

Будинки в Месопотамії, як правило, не мали вікон, освітлювалися через дверну пройму, вузький просвіт між стіною та покрівлею й отвір у покрівлі, яким виходив дим. Вікон не робили, щоб утримати в помешканні приємну прохолоду та вберегтися від проникнення злодіїв, які в містах ніколи не переводились. Основне помешкання розташовувалося завжди в південній частині будинку, щоб двері виходили на північ, де не так припікало сонце. У будинку була кухня, проте господиня здебільшого куховарила у дворі. Крили будинки очеретом та пальмовим листям. Така покрівля потребувала ремонту буквально після кожної зливи.

Хатне начиння було простим. Здебільшого господарі меблювали своє житло плетеними ліжками, низенькими стільцями, лавочками для ніг. Лише заможні господарі обставляли свої помешкання дерев'яними скринями та кріслами, а стіни завішували кольоровими тканинами та килимами. Помешкання освітлювали з допомогою глиняних олійних ламп.

Плуги та мотики для обробки землі були виготовлені з дерева. Жали глиняним серпом з уставленими в нього крем'яними зубчиками, молотили на току ціпом чи спеціальними санками, в полозки яких були вставлені кремінчики. Збіжжя мололи на примітивних глиняних зернотерках, продуктивність яких, як показали дослідження археологів, була в 10 разів нижчою, ніж ручних жорен. Підвищенням продуктивності праці поступово ремесла відокремились від сільського господарства, тому з'явилась потреба в обмінній торгівлі. Ще

більше спонукала розвиток нестача найнеобхіднішої промислової сировини, яку доводилось доставляти з-за кордону [2, 93].

Територію Месопотамії перетинали прадавні караванні шляхи, що зв'язували Елам і Аккад із торговими містами Східного Середземномор'я та Єгиптом, а Вірменію з країнами Малої Азії. Тому місцеве населення мало всі можливості для того, щоб займатися міжнародною торгівлею. В країні розвивалася розвивалося в основному зовнішня торгівля, бо господарства з різних міст були однотипними і потреби в налагодженні між обшинних торгових стосунків майже не існувало. В жодному стародавньому місті Месопотамії археологи не виявили слідів ринку, тому найвірогідніше, що торгівля всередині країни існувала в формі простого обміну.

Жителі південної Месопотамії, були першими творцями місячного рахунку часу. Створення календаря було зумовлене складними кліматичними умовами. В умовах спеки, життя і господарська діяльність населення залежали від весняних розливів Тигру і Євфрату [4, 31]. Щоб заздалегідь підготуватись до складних іригаційних робіт, потрібний був календар. Крім того, працювати доводилось в основному вночі, коли спаде спека, а для цього потрібно було знати, коли буде світити Місяць, ось чому перший календар міст-держав Межиріччя був місячним.

Отже, матеріальний побут та господарське життя населення були невід'ємною складовою суспільного життя населення Месопотамії, яке повинно було вдало поєднуватись із географічною специфікою цього регіону. Культурні аспекти були в прямій взаємозалежності з тогочасним усвідомленням населення себе як частини природи. Звідси впливає і специфіка культурного життя мешканців Стародавньої Месопотамії.

Список використаних джерел та літератури

1. Авдиев В. И. История Древнего Востока : науч. пособ. / В. И. Авдиев. – 2-е изд. – М. : Печатный двор, 1984. – 608 с.;
2. Крамер С. Н. История начинается в Шумере : науч. пособ. / С. Н. Крамер. 2-е изд. и доп. пер. с англ. Ф. Л. Мельденсон. – М. : Наука, 1965. – 265 с.;
3. Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу : навч. посіб. / О. П. Крижанівський. – 2-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 589 с.;
4. Перехрест О. Г. Історична хронологія : навч. посіб. / О. Г. Перехрест. – Ч. : Відлуння, 1999. – 144 с.;
5. Сетон Лойд. Археологія Месопотамії : науч. пособ. и доп. пер. с англ. / Лойд Сетон. – М. : Наука, 1984. – 282 с.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Захарченко М. В.

Романчук Д.В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ЄВРОПЕЙСЬКА СПІЛЬНОТА З ВУГІЛЛЯ І СТАЛІ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність теми. Процес інтеграції на території європейського континенту, що відбувався в другій половині ХХ століття мав велике значення для історії Європи. Її результатом стало створення Європейського Союзу, який відіграє велику роль у світовій економіці і політиці. Складність і суперечливість такого утворення як Європейський Союз породжує багато суперечок як у теорії, так і на практиці, так само як і питання про подальшу долю європейської інтеграції, що зумовлює незмінну актуальність і інтерес до даної проблематики. Одним з перших інтеграційних об'єднань, що з'явилися в ході створення спільної інтеграції європейських країн, стало Європейське об'єднання вугілля і сталі, якому і присвячена ця стаття.

Мета статті: полягає в дослідженні структури Європейського об'єднання вугілля і сталі (European Coal and Steel Community, ЄОВС). Для її досягнення поставлено та вирішено